

10E NETWERKONTMOETING LOKALE RENOVATIEPROJECTEN

29 Januari 2024

#klimaatgezond

14u- 14u10	Welkom woordje van Riet Gillis
14u10 -14u40	Oost-Vlaanderen renoveert! rapportage
14u40 -15u	Provincienieuws
15u	Koffiepauze met lekkers
15u15	Uitwisselingsrondje per gemeente

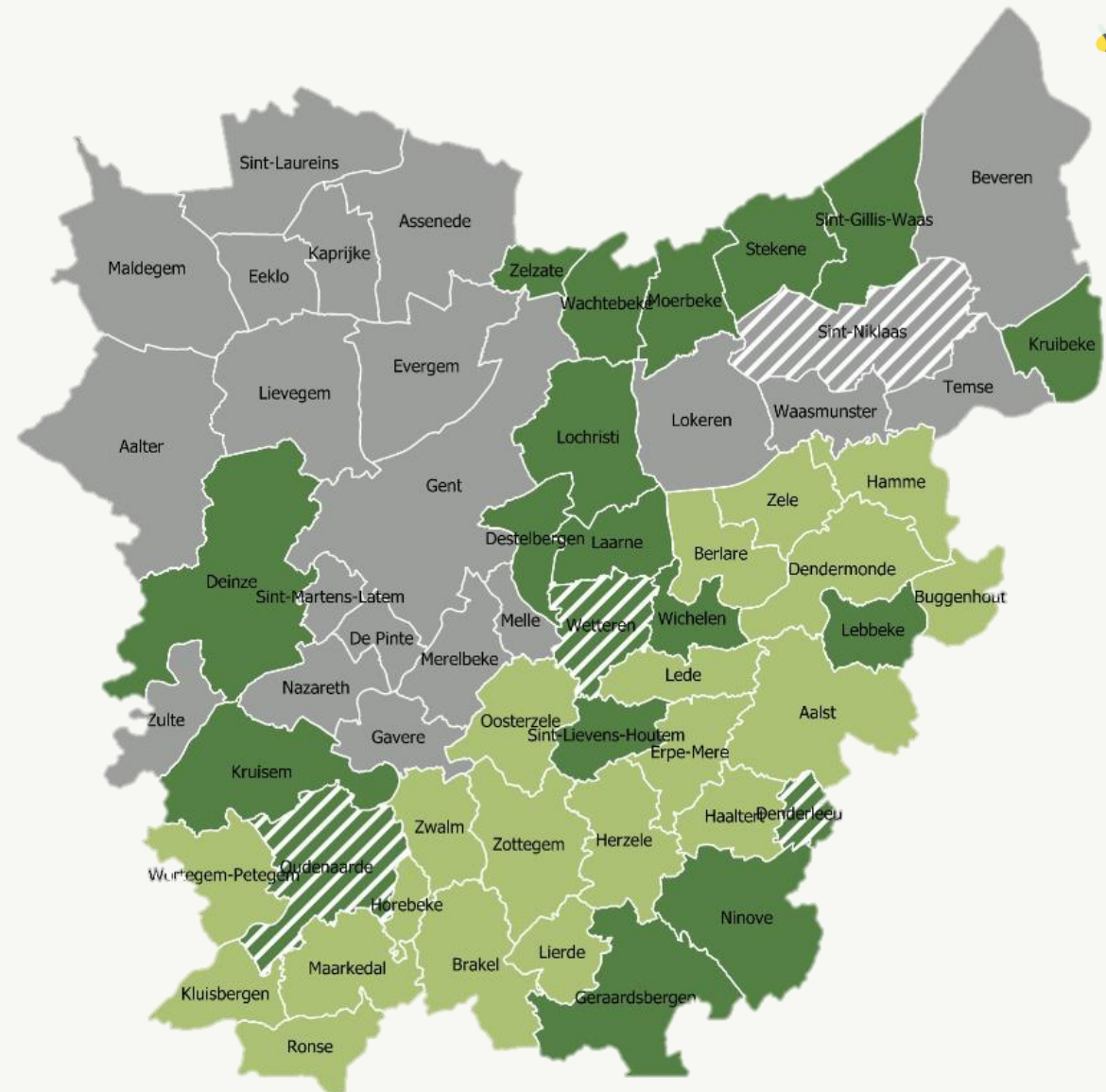
Oost-Vlaanderen
renoveert!

STAVAZA LOKALE RENOVATIE-PROJECTEN

#klimaatgezond

lokaal renovatieproject in
40 van de 60 gemeenten:
21 'Z-O-VI renoveert!' en
19 'O-VI renoveert!'

4 focusprojecten
4 noodkoopprojecten

JAARRAPPORT '23

#klimaatgezond

- **jaarrapport '23 per gemeente voor alle lokale renovatieprojecten 'Oost-Vlaanderen renoveert!' & 'Zuid-Oost-Vlaanderen renoveert!'**
- **jaarrapport '23 Oost-Vlaanderen voor dienstverlening Steunpunt Duurzaam Wonen en Bouwen**

JAARRAPPORT '23

#klimaatgezond

steunpunt duurzaam wonen en bouwen

2023 in cijfers

1.567

adviezen

806

renovatieadviezen

448

klimatrenovatieadviezen

7

bouwadviezen

306

telefoonadviezen

8.426

mensen
geïnformeerd

23

infosessies voor burgers

7

events & studiedagen

94

infoloketvragen

13

gemeentelijke adviezen

1.422

zonnepaneel-
installaties

16.080

zonnepanelen

445

thuisbatterijen

83

dagen groene koeling
met de zonnewagen

Hierdoor werd dit jaar naar schatting

2.681 TON

minder CO₂ uitgestoten

provincie
Oost-Vlaanderen

provincie
Oost-Vlaanderen

JAARRAPPORT '23

#klimaatgezond

Uitgevoerd in '23:

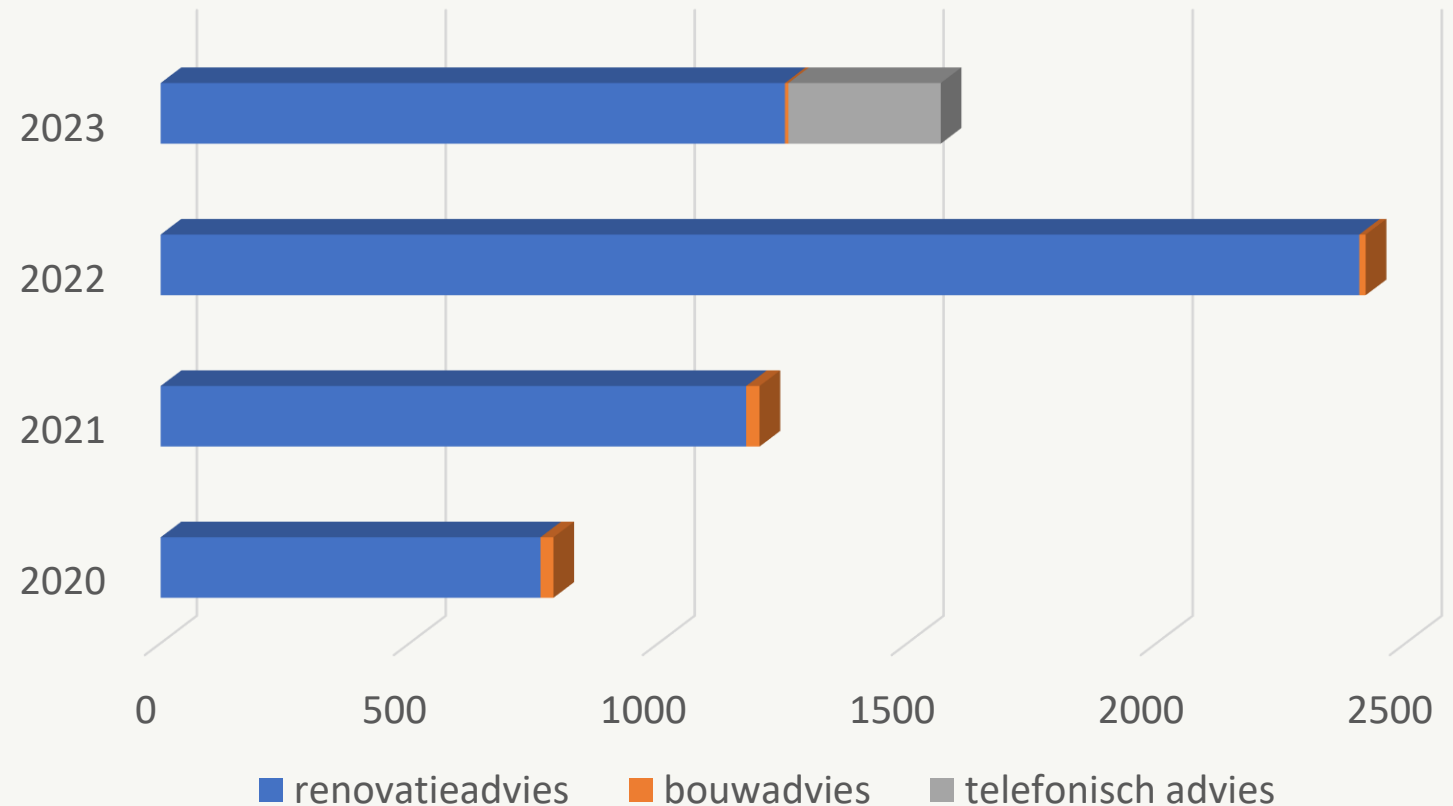
1254 renovatieadvies

7 bouwadvies

306 telefonisch advies

94 infoloketvraag

evolutie van het aantal gegeven adviezen

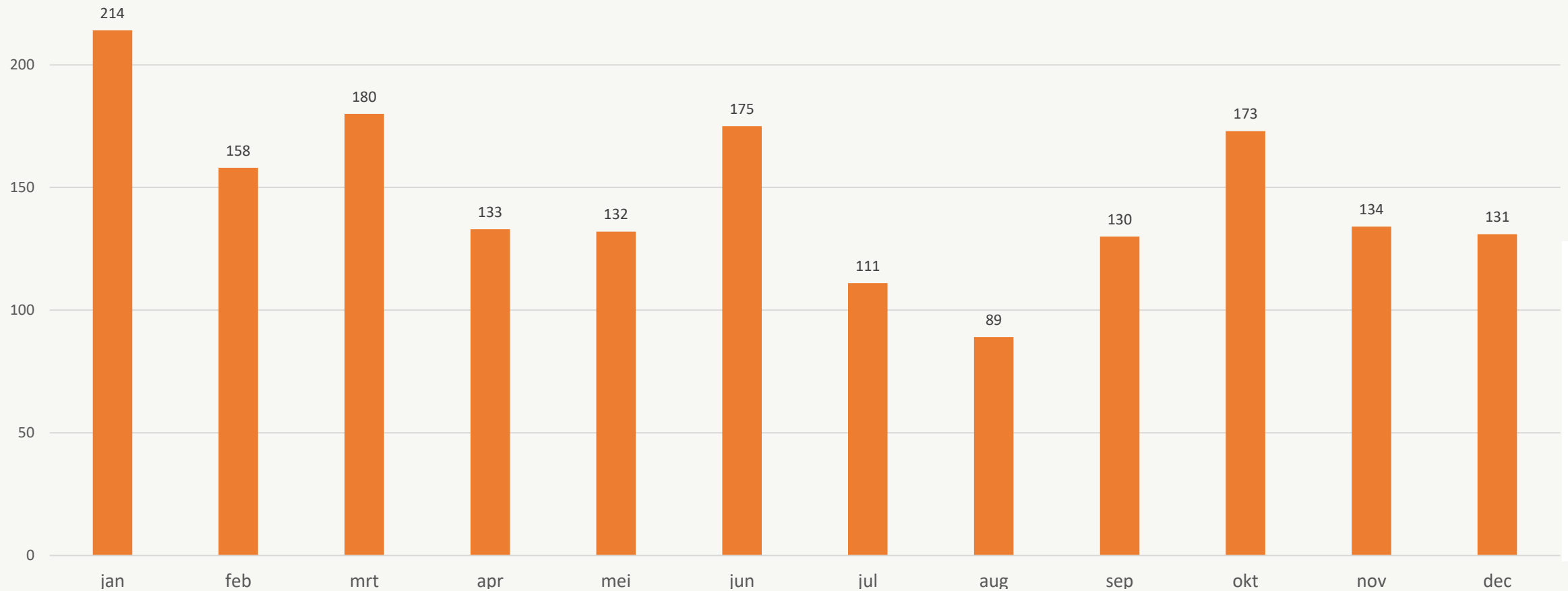
JAARRAPPORT '23

#klimaatgezond

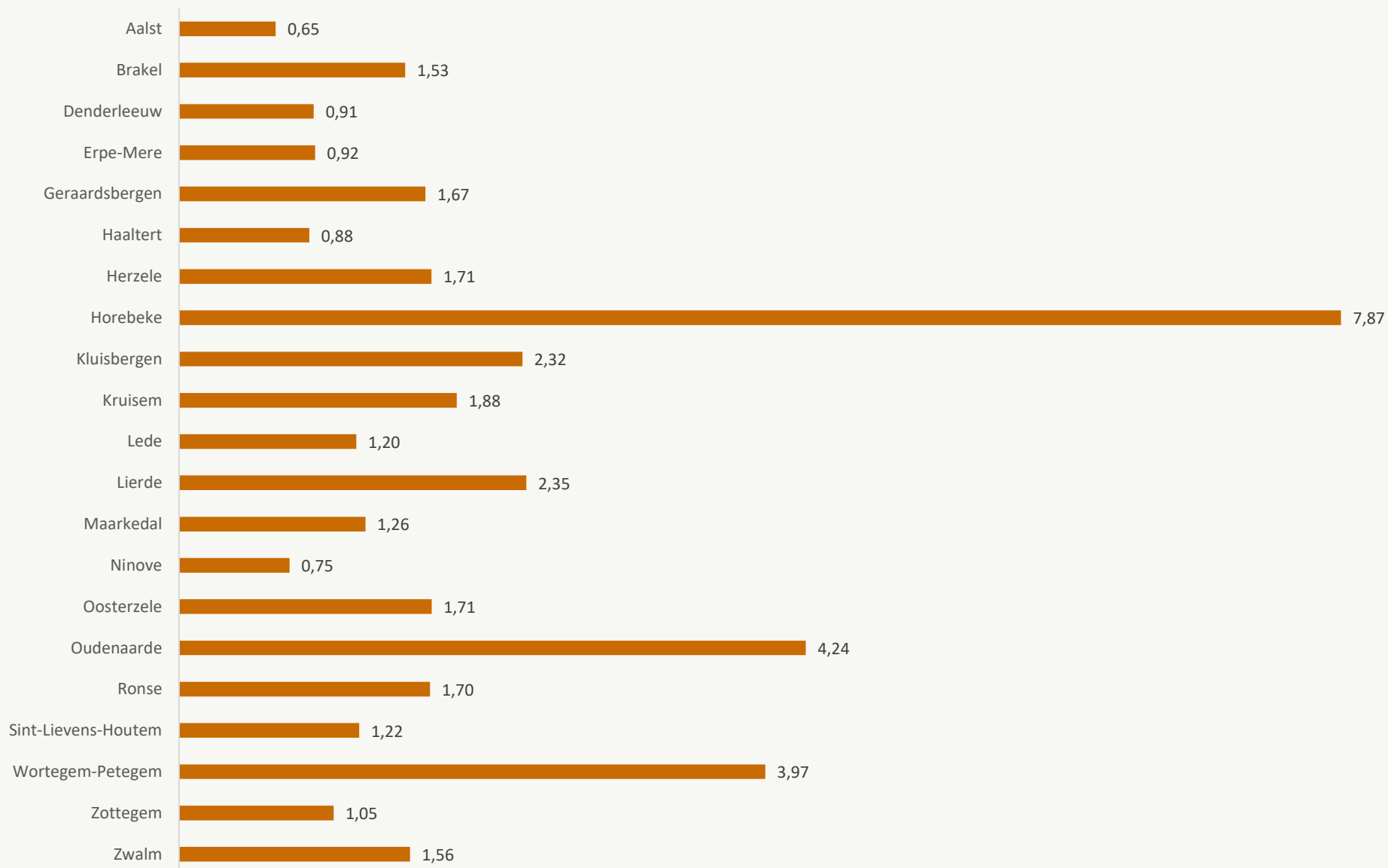
aantal adviesaanvragen per maand

Aantal adviesaanvragen (per 1000 inwoners) - regio Zuid

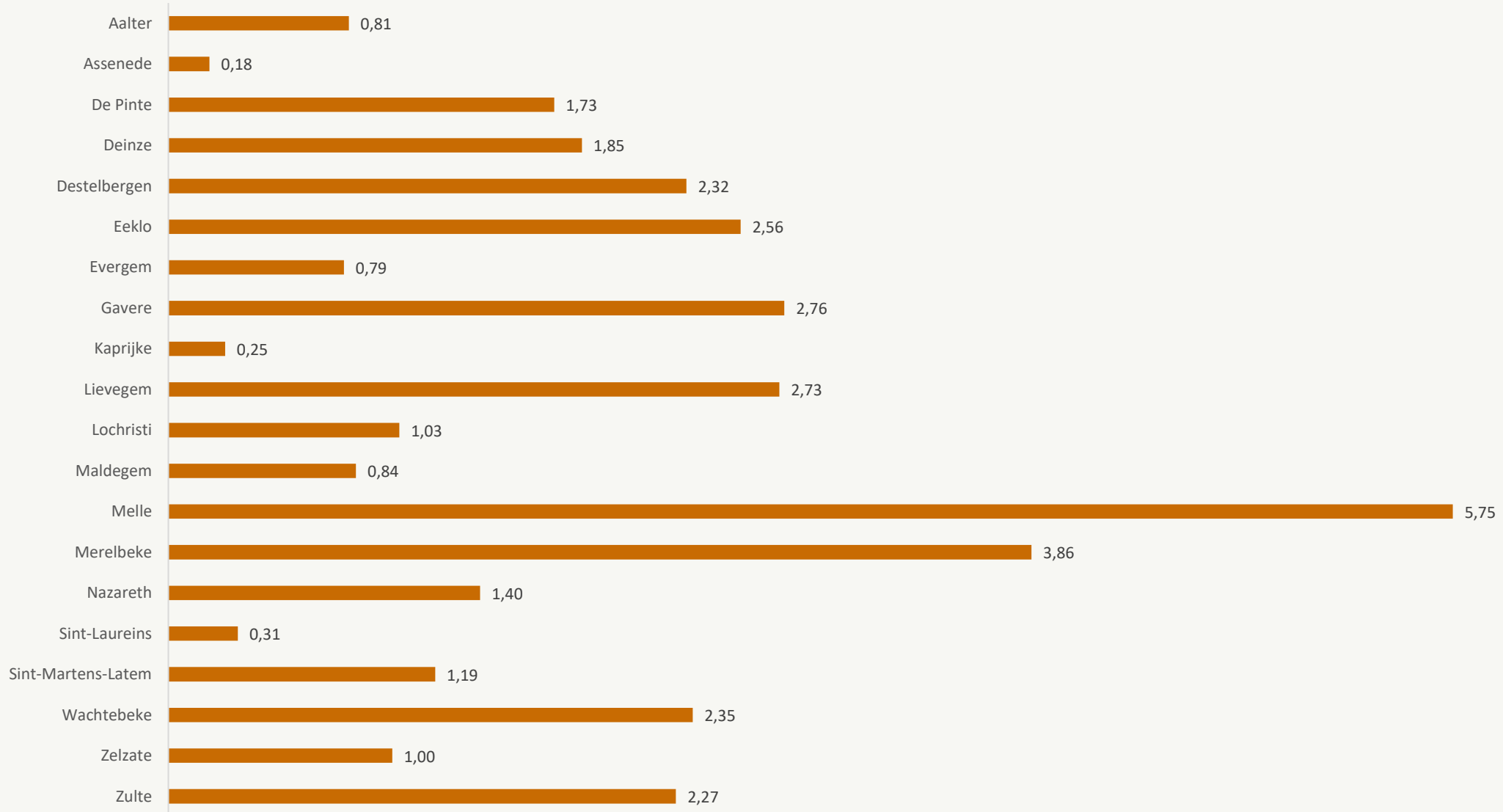
#klimaatgezond

Aantal adviesaanvragen (per 1000 inwoners) - regio Noordwest

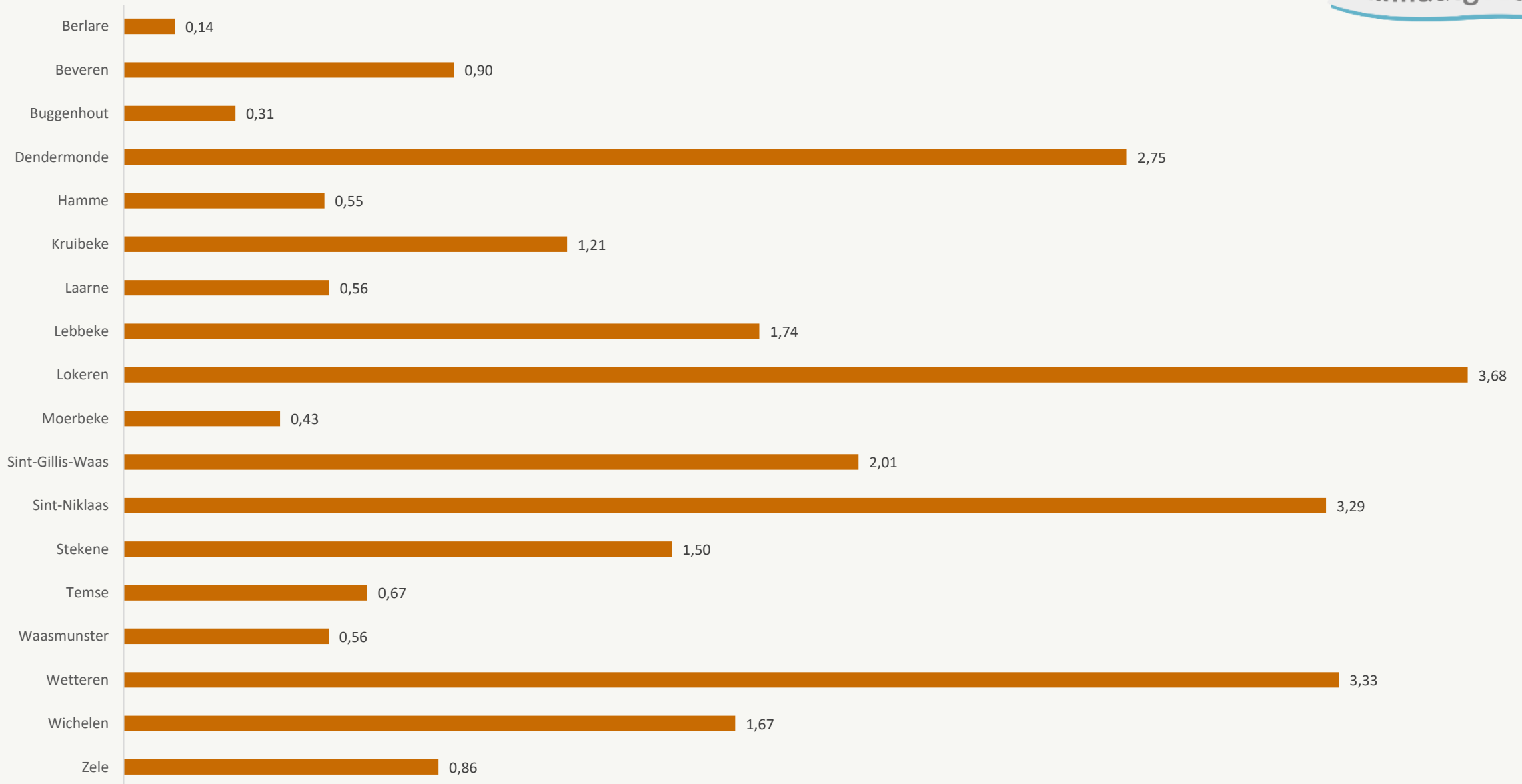
#klimaatgezond

Aantal adviesaanvragen (per 1000 inwoners) - regio noordoost

#klimaatgezond

JAARRAPPORT '23

882 ontzorgingsdossiers in totaal opgestart
waarvan in totaal afgewerkt: 242
en waarvan vroegtijdig stopgezet/geannuleerd: 147

125 renovatiebegeleidingen afgerond in 2023

#klimaatgezond

JAARRAPPORT '23

#klimaatgezond

Maatregel	Aantal uitgevoerd	Ton CO2 bespaard
Dakisolatie	29	29
Muurisolatie	30	30
Schrijnwerk	28	20
Vloerisolatie	4	1
Ventilatie	6	0
Plaatsing warmtepomp	6	20
Vervangen ketel	3	2
Hernieuwbare energie PV	8	4
Totaal	114	106

RENOVATIEPROJECTEN HOE VERDER?

#klimaatgezond

1. Oost-Vlaanderen renoveert!

- ondersteuning Vlaams Klimaatfonds liep af 31 dec 2023
- Steunpunt blijft renovatieadvies op maat aanbieden volgens vertrouwde aanpak (strikte opvolging richtaantallen vervalt terug)
- gratis ontzorging & renovatiebegeleiding na advies loopt door zolang
 - BENOvatiecoach wenst door te gaan
 - gemeente wenst door te gaan
 - burenpremie Vlaamse overheid blijft bestaan (= tot start MVB)
- intussen ook: groepsaanbod en renovatietrajecten **Energiehuizen**

RENOVATIEPROJECTEN HOE VERDER?

#klimaatgezond

Kostprijs Renovatieadvies op maat

- Vanaf 1 maart:
 - RAH: €328
 - Telefonisch advies: €68
 - 50% bijdrage gemeente (omgevingscontract) en 50% bijdrage provincie

Korting Zuid-Oost-Vlaanderen 2024

- 1 RAH betalen → 1 RAH gratis

Afrekening per kwartaal

RENOVATIEPROJECTEN HOE VERDER?

#klimaatgezond

2. Zuid-Oost-Vlaanderen renoveert!

- ondersteuning Vlaams Klimaatfonds liep af 31 dec 2023
- project met steun Projectenfonds ZOVL loopt nog tot 31 dec 2024
- instappen in gratis renovatiebegeleiding kan nog tot de zomer '24
- projectadviezen '**klimaatadaptieve inrichting van publieke ruimte**' in gemeenten uitgevoerd, in 6 gemeenten lopende/gepland
- pilootproject voor **renovatie van appartementen** (< 15 WE) in '24

RENOVATIEPROJECTEN HOE VERDER?

#klimaatgezond

pilootproject voor renovatie van appartementen

→ renovatieadvies op maat van (kleine) appartementsgebouwen

Pilot in ZOVL: renovatiecoach voor advies en begeleiding uitvoering
eerste maatregel voor 2 tot 3 cases

Oproep: eigenaars/syndici van appartementsgebouwen (>15 WE)
gedragen bereidheid tot uitvoeren van renovatiewerken
budget voor uitvoering werken is voorzien
start werken in 2024
interesse in gratis renovatieadvies en ontzorging

RENOVATIEPROJECTEN HOE VERDER?

#klimaatgezond

projectadviezen

‘klimaatadaptieve inrichting van publieke ruimte’

5 adviezen zijn reeds uitgevoerd:

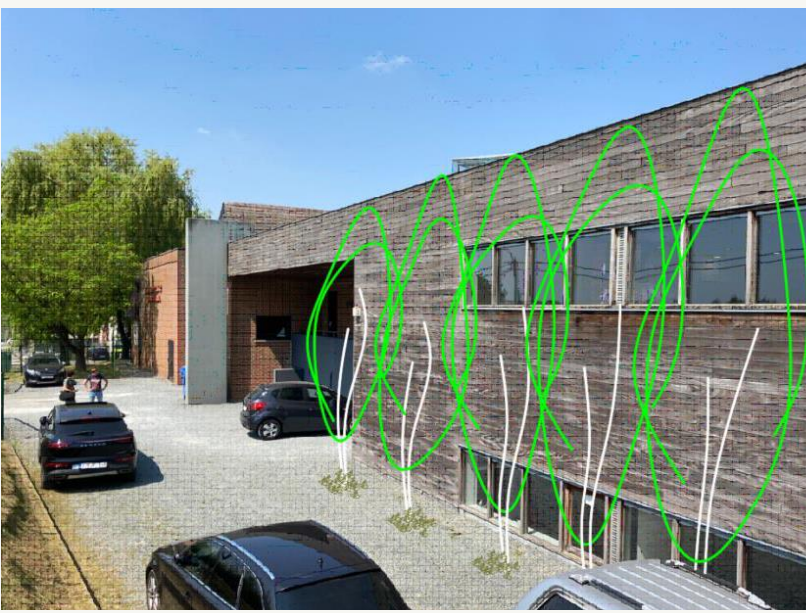
Gemeente	Focus projectadvies
Brakel	Klimaatgezond gevelgroen (school)
Denderleeuw	Klimaatgezond gevelgroen (oa sporthal)
Geraardsbergen	Ontharden en vergroenen plein Goeferdinge
Aalst	Ontharden en vergroenen wijkplein
Ninove	Klimaatgezonde invulling micro-plekjes ‘tegelwippen’

#klimaatgezond

Klimaatgezond gevelgroen voor een kleuter- en basisschool Brakel

#klimaatgezond

Klimaatgezonde
geveltuinen voor
eigen patrimonium
o.a. de sporthal in
Denderleeuw

Ontharding en groene herinrichting van kerkplein Goeferdinge in Geraardsbergen

Ontharding en groene herinrichting Ruienplein in Kluisbergen

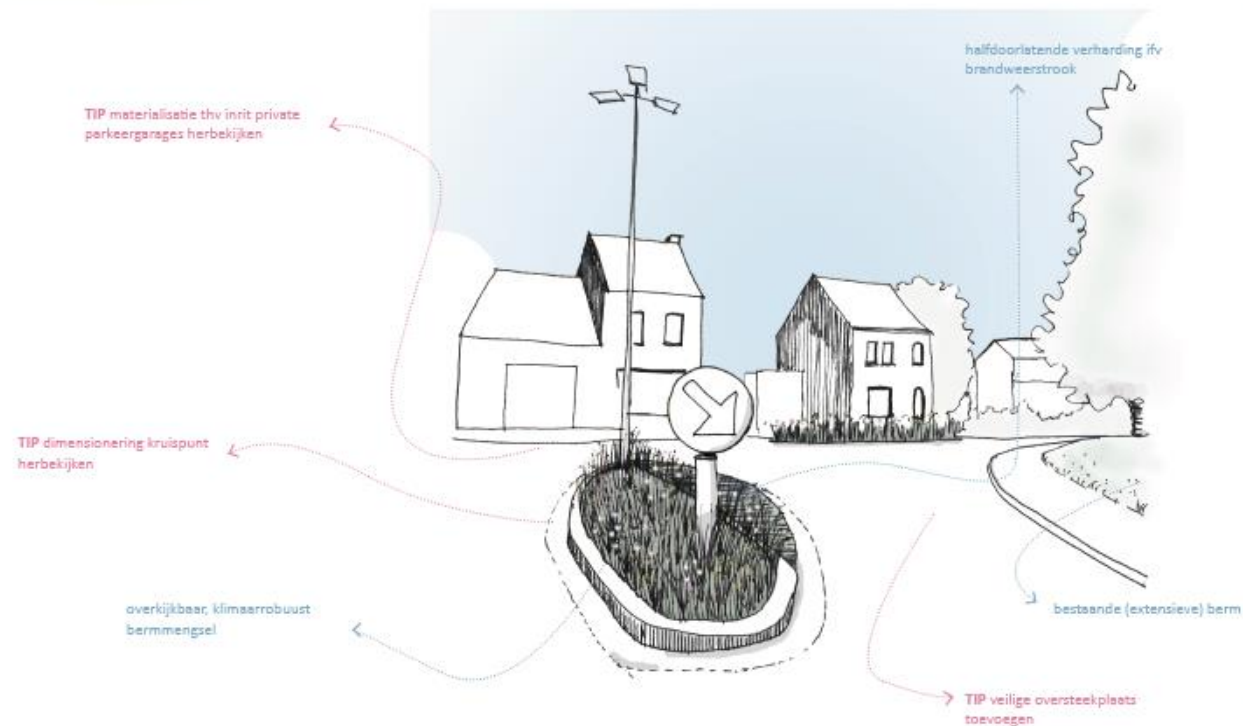

#klimaatgezond

LOCATIE 2 KAPELLESTRAAT

477622 - projectadvies klimaatadaptatie

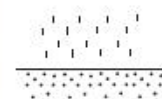

STAPPENPLAN

STAP 1- TEGELWIPPEN

Verwijderen verharding en plantklaar maken groenvak. Mogelijks behouden van bestaande boordsteen.

STAP 2- WATERINFILTRATIE

Bestaande verharding vervangen door waterdoorlatend alternatief. Geschikt voor zware belasting.

STAP 3- AANPLANT

Inzaaien geschikt mengsel. Rekening houdend met de extreme omstandigheden, verkeersveiligheid en biodiversiteit.

STAP 4- ONDERHOUD

Maaien van mengsel (frequentie afhankelijk van voedselrijkheid bodem), bij voorkeur gefaseerd, zodat altijd een deel blijft staan en kan bloeien.

#klimaatgezond

BEPLANTING

- stressbestendig (hitte)
- beperkt in hoogte
- waardevol voor insecten
- eenvoudig onderhoud

De ontharde middenbermen kan men inzaaien met een (gedeeltelijk) inheems bermmengsel op maat. Op die manier kunnen soorten gekozen worden die geschikt zijn voor de situatie (hoogte/bezinning). Het voordeel van een zaaimengsel is dat dit vaak soorten bevat voor uiteenlopende stand-

plaatsen. De soorten die zich goed voelen zullen groeien. De andere zaden blijven aanwezig in de bodem en komen misschien later tot groei, wanneer omstandigheden veranderen.

Inheemse soorten die mee kunnen worden ingezaaid (niet limitatief):

- Brunel
- Scherpe boterbloem
- Echte kamille

- Ratelaar
- Veldzuring
- Gewone margriet
- Gewoon biggenkruid
- Duizenblad
- Bolderk
- Grote klaproos
- Kleine Pimpernel
- Gewoon biggenkruid

Groene invulling tegelwiplocaties in Ninove

Provincie nieuws

HOT NEWS!

#klimaatgezond

Thermotiveren voor collectieve renovatie

- Wat?
 - tijdelijk steunpunt DUWOBO aanbod
 - warmtebeelden in 2 geselecteerde perimeters o.b.v. actieve inschrijving van burgers
 - gekoppeld aan collectieve renovatiesessie
- Wanneer?
 - maart – april '24: oproep inschrijving
 - mei- juni '24: deadline inschrijving
 - sept '24: start project
- Nu al enthousiast?
 - stuur een mailtje dubo@oost-vlaanderen.be
 - uitgebreide oproep volgt

ACTIES REGENWATER opvang-gebruik-infiltratie

AANLEIDING

verkennend onderzoek/marktonderzoek naar (alternatieve) wateropvangsystemen (opdracht MAW voorjaar '23)

→ Output voor burgers (woningeigenaars):

- 'Infonota' en beslissingsboom → online onsluiten
- advies uitvoeringsgerichte acties → campagne regenwater en pilootproject samenaankoop

→ Output voor adviseurs Steunpunt DUWOBO:

- (nieuwe) technische fiches
- opleiding m.b.t. water

#klimaatgezond

CAMPAGNE REGENWATER opvang-gebruik-infiltratie

#klimaatgezond

1. **Webpagina regenwateropvang** voor inwoners (begin februari)
 - www.oost-vlaanderen.be/regenwater – gericht naar alle Oost-Vlamingen
 - beslissingsboom + brochure
2. **Campagne regenwateropvang** (voorjaar 2024)
 - sensibiliseren en informeren – gericht naar alle Oost-Vlamingen (gelinkt met webpagina)
 - campagnebeeld en –slogan
3. **Pilootproject samenaankoop** regenwateropvang- en hergebruiksystemen (6 cases)

PILOT REGENWATER opvang-gebruik-infiltratie

- Pilootproject in 6 gemeenten
 - voor inwoners van Aalst, Beveren, Kruisem, Laarne, Lebbeke en Lievegem
 - voorjaar 2024 – najaar 2025
 - opschaling mogelijk indien ‘succesvol’
- Doelgroep: inwoners, organisaties en bedrijven
- Voorgesteld aanbod (*): regenwateropvang- en recuperatiesystemen (levering & plaatsing)
 - compleet nieuwe regenwatersystemen: boven- en ondergronds
 - regenwaterrecuperatiesystemen (aansluiten bestaande regenwaterput)
 - regenwaterzakken

(*) afh. van of de externe partner op het volledige aanbod ingaat

#klimaatgezond

NEUW! Bondige fiches klimaataspecten

- 20-tal korte en kleurrijk geïllustreerde A5-fiches
- te gebruiken samen met de maquette klimaatgezond wonen (infomarkten)
- gericht te gebruiken door loketmedewerkers gemeenten en Energiehuizen

19 fiches	gevelgroen	regenput	auto
alternatief regenput	zonnewering bouwkundig	natuurinclusief bouwen	zonnewering planten
ontharding	fiets	wateroverlast	groendak
zonneboiler	biodiverse tuin	zonnepanelen	nachtventilatie
infiltratiekom	wadi	passieve koeling	thuisbatterij

wadi

regenwater infiltratie

1. wat?

Een wadi is een met begroeiing bedekte zone, deels gevuld met grind of zand, ontworpen om regenwater op te vangen en te laten infiltreren. Een wadi is dus **geen vijver of poel**. Je kan er gewoon in lopen of spelen op de dagen dat deze niet met water is gevuld. De bodem bevat een **waterdoorlatende laag** (grind, lavasteen, kleikorrels) waarin regenwater wordt gebufferd.

Na een normale regenbui is de wadi de volgende dag al droog doordat het water in de bodem is gezakt. Bij hevige regen zorgen een **overloop en drainagebuis** in de grindlaag voor afvoer naar bijvoorbeeld een gracht of riolering.

wadi = Water Afvoer Drainage Infiltratie

wadi in Vauban

2. waarom?

Door regenwater in een wadi te laten infiltreren in plaats van af te voeren naar de riolering, **vermijd** je overbelasting van het rioolstelsel bij hevige buien, wat **wateroverlast** en overstromingen voorkomt. Bovendien zorg je voor aanvulling, van het grondwater en help je **uitdroging** te voorkomen. De dalende grondwaterstand en langdurige droogte leiden steeds vaker tot **scheuren in woningen**. Een wadi draagt ook bij aan **biodiversiteit** door een waardevolle habitat te bieden voor diverse planten en dieren.

wadi in de tuin van Acasus

3. praktisch

Niet overal is een wadi mogelijk. Het **grondwaterpeil** moet steeds onder het niveau van het buffervolume (grindlaag) blijven, de ondergrond moet voldoende **waterdoorlatend** zijn, en het terrein moet relatief vlak zijn. Bij zware kleigrond of een hoog grondwaterpeil in de winter is het aanleggen van een wadi wellicht geen geschikt idee.

wadi langs trambedding in Freiburg

Een wadi is een bovengrondse infiltratievoorziening die idealiter op het **laagste punt van het perceel** wordt geplaatst, zodat overtollig regenwater vanzelf naar de wadi stroomt. Een regenpijp kan je afkoppelen en via een open systeem, zoals een greppel, goot of geultje, naar je wadi leiden. Ondergrondse buizen zijn vaak te diep om bovenin de wadi uit te monden. De randen van de wadi zijn zacht glooiend, zeker niet steiler dan 45°.

Kies voor een gevarieerde en natuurlijke **bepanting**. Een goede doorworteling houdt de bodem van je wadi op lange termijn waterdoorlatend. Robuuste grassmengsels, aangevuld met wilde vaste planten zoals de paars bloeiende **Kattenstaart**, zijn beloopbaar en bestand tegen zowel nattigheid als droogte. Hogere beplanting, zoals diverse wilgensoorten, kan beschutting bieden aan verschillende dieren.

Nieuwsgierig naar wadi's?

Wil je meer weten over opslag en gebruik van regenwater? oost-vlaanderen.be/regenwater

Zit je met een specifieke vraag? Je kan terecht bij ons online infoloket via oost-vlaanderen.be/infoloket-renoveren

VOORBEELDBESTEKKEN GROENGEVEL EN GROENDAK

- Typebestekken aanleg groendak en groengevel
- Onderhoud groendak
- Op aanvraag te verkrijgen

Voorbeeldbestek – technische bepalingen onderhoud groendak(en) gemeente [naam gemeente]

Hieronder vind je voorbeeld-Technische bepalingen die je helpen bij het aanstellen van een aannemer voor het onderhoud van groendaken. Hiermee willen we vanuit de Provincie Oost-Vlaanderen en Limburg de lokale besturen zoveel mogelijk faciliteren bij de praktische uitvoering van hun lokale klimaattactieplannen. Omdat de administratieve en contractuele bepalingen wisselen per gemeente, vind je hieronder enkel de Technische bepalingen terug. Deze kan je aanpassen naar wens en toevoegen aan de standaard bestekteksten van je gemeente.

We hebben zoveel mogelijk praktisch advies (via voetnoten) erin verwerkt en hebben het ook optioneel opgezet: waar je kan kiezen of zaken gepersonaliseerd dienen te worden op maat van jouw gemeente, is dat met [] en *cursieve* tekst aangegeven.

Aarzel niet om ons bij vragen te contacteren via groendakenengevels@limburg.be of dubo@oost-vlaanderen.be (Oost-Vlaanderen)

Voor technisch gebouw advies over de draagkracht van je gemeentelijk gebouw etc., kan je terecht bij de Steunpunten Duurzaam bouwen: [Dubolimburg](#) en [xxxxxxxxxxxxxx](#)

Dit voorbeeldbestek werd opgemaakt door de provincie Limburg en de provincie Oost-Vlaanderen door gebruik te maken van bestaande bestekken die opgevraagd werden in 3P bij de gemeenten Gent, Sint-Niklaas en Zorg Leuven. Er werd ook informatie gehaald uit een draft van het hoofdstuk Groene Gevels van het [Bouwtechnisch Bestek Woningbouw VMSWC3A](#).

Noch de Provincie Limburg, noch de provincie Oost-Vlaanderen of de steunpunten voor duurzaam bouwen en wonen, kunnen op geen enkel ogenblik verantwoordelijk gesteld worden voor fouten tijdens de uitvoering van de werken volgend op het advies en/of onderstaande voorbeeld technische bepalingen.

Deel III – Technische bepalingen

III.1 Algemene bepalingen

Door zijn inschrijving verklaart de inschrijver dat hij de toestand en de bereikbaarheid van de verschillende daken voldoende kent en hiermee rekening heeft gehouden bij het opstellen van de eenheidsvoorwaarden. Er zal bij uitvoering geen meerrijs of verrekening aanvaard worden voor eventuele

Voorbeeldbestek – Technische bepalingen aanleg grondgebonden groengevel

Hieronder vind je voorbeeld technische bepalingen die je kunnen helpen bij de opmaak van een bestek voor de aanleg van grondgebonden groengevels. Hiermee willen we vanuit de Provincie Oost-Vlaanderen en Limburg lokale besturen zoveel mogelijk ondersteunen bij de uitvoering van de lokale klimaattactieplannen. Omdat de administratieve en contractuele bepalingen wisselen per gemeente, vind je hieronder enkel de Technische bepalingen terug. Deze kan je aanpassen naar wens en toevoegen aan de standaard bestekteksten van je gemeente.

We hebben zoveel mogelijk praktisch advies (via voetnoten) erin verwerkt en hebben het ook optioneel opgezet: waar je kan kiezen of zaken gepersonaliseerd dienen te worden op maat van jouw gemeente, is dat met [] en *cursieve* tekst aangegeven.

Een voorwaarde voor het aanbrengen van een grondgebonden groengevel die het merendeel van de gevel bedekt, is een goed geïsoleerde gevel (U-waarde van 0,24 W/m²K). Voor renovatie advies over je gemeentelijk gebouw etc., kan je terecht bij de Steunpunten Duurzaam bouwen: [Dubolimburg](#) en [DuRo Oost-Vlaanderen](#)

Aarzel niet om ons bij vragen te contacteren via groendakenengevels@limburg.be of dubo@oost-vlaanderen.be

Dit voorbeeldbestek werd opgemaakt door de provincie Oost-Vlaanderen en de provincie Limburg door gebruik te maken van een draft van het hoofdstuk Groene Gevels van het [Bouwtechnisch Bestek Woningbouw VMSWC3A](#). We raadpleegden ook volgende websites:

- www.limburgsegroendakenengevels.be
- <https://www.gevelgroen.be/>
- <https://www.gggreen.eu/aanbod/groeibegrenzing/>
- stad Antwerpen: xxx

Noch de Provincie Oost-Vlaanderen, noch de provincie Limburg of de steunpunten voor duurzaam bouwen en wonen, kunnen op geen enkel ogenblik verantwoordelijk gesteld worden voor fouten tijdens de uitvoering van de werken volgend op het advies en/of onderstaande voorbeeld technische bepalingen.

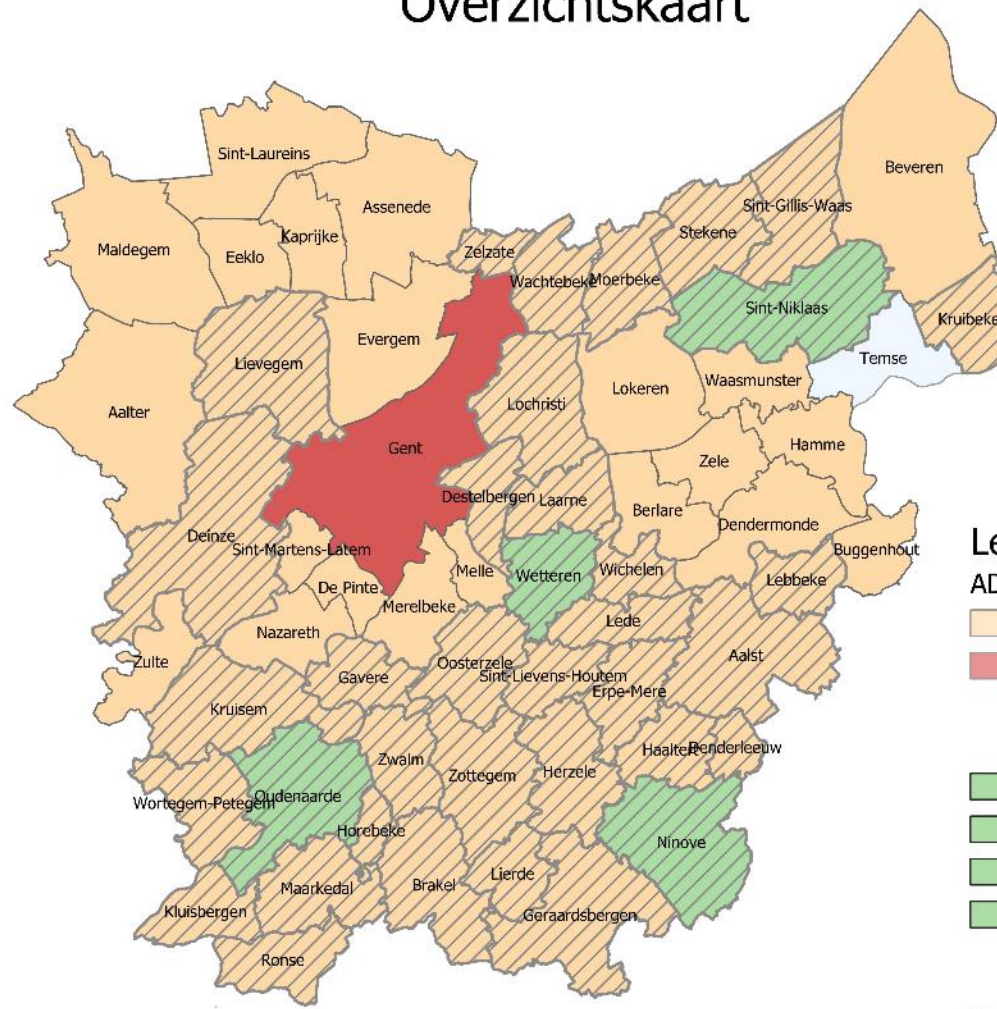
#klimaatgezond

UTWISSELINGSRONDJE VAN DE PROJECTEN PER GEMEENTE

Overzichtskaart

#klimaatgezond

Legende

ADVIES

DUWOBO-advies

Energiecentrale

Wetteren: RenoseeC wijkproject & noodkoopproje

Oudenaarde: RenoseeC PLUS-traject

Ninove: SOLVA noodkoopproject

St-Niklaas: RenoseeC wijkproject

Lokale renovatieprojecten

0 5 10 15 20 km

